

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

פְּרָשַׁת וַיֵּלֶךְ

הפטרה: שובה ישראל

ו' תשרי תשע"ז

יציאת השבת ר"ת 19:27

יום שלישי ערב יום הכיפורים

התרת נדרים, כפחות

גיליון מיוחד לחגי תשרי

גיליון 406

יציאת השבת:

18:54

ירושלים: 18:52

כניסת השבת:

17:45

ירושלים: 17:40

חֹזֶק וַיֵּאֱמַן לִבָּהּ וַתֵּקֶה אֶל ה'
הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

מנהג רבים לומר מראש חודש אלול ועד שמיני עצרת את מזמור כז' בתהילים: "לְדָוִד, ה' אֱוָרִי וַיִּשְׁעִי", וכדרשת חז"ל שמועדי החודש רמוזים בו: אורי - בראש השנה, וישעי - ביום הכיפורים, כי יצפנני בסוכו - חג הסוכות. ללא ספק מזמור זה עוסק בענייני הימים הללו.

ואולם כאשר מעיינים במזמור בכללו עולה שאלה ביחס שבין חלקו הראשון של המזמור לאחרון: בחלק הראשון מבטא המשורר בטחון מוחלט: "ה' אורי וישעי - ממי אירא? ה' מעוז חיי ממי אפחד?" "אם תחנה עלי מחנה - לא יירא לבי!" אולם, בחלקו השני נשמע המשורר אחוז פחד וחששות כבדים: "אל תסתור פניך ממני... אל תטשני ואל תעזבני... אל תתנני בנפש צרי" (פסוקים ט-יב). האם מדובר במשורר אחד? אם כן, לאן נעלם בטחונו הגדול של המשורר בפתיחת המזמור?

ואולם אחר העיון נראה כי המזמור מתאר שלושה מצבים שונים, שבהם עשוי האדם להימצא בימי חייו: תקופת אושר וביטחון מוחלט; תקופת אושר, שבה הביטחון בהמשכיות של מציאות זו מתחיל להתערער; ובתקופה קשה, שבה האדם ניצב לבדו מול אויביו. יופיו של מזמור זה הוא דווקא בשילוב של שלושת המצבים במבנה המשותף שלהם: אמונה בה'. בכל אחד משלושת המצבים מבטא האדם את אמונתו בקב"ה: בשעת הרווחה - בהכרה שהקב"ה עומד מאחורי רווחה זו; ובשעת צרה - באמונה שהקב"ה עוד יראהו בטוב ה' בארץ חיים. המועדים שלפנינו הם משל למצבים אלו.

משלושת המצבים הללו מתבקשת מסקנה אחת, שבה חותם המשורר את מזמורו ואנו את תקוותנו: "קִנְיָה אֶל ה' חֹזֶק וַיֵּאֱמַן לִבָּהּ וַתֵּקֶה אֶל ה'".

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנזקקים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

יום הכיפורים

יום כיפור. רביעי י' תשרי הפטרה: ואמר סולו. תחילת הצום: 17:40 תקיעות: 18:38 סיום: 18:50

כפרות – בערב יום כיפור או בעשרת ימי תשובה מקיימים את מנהג הכפרות. כוונת המנהג הזה להעביר מעל ראשנו כל גזירה רעה. נוהג לקיים את המנהג בתרנגול לכפרה לגבר (ולבנים) ובתרנגולת לכפרה לאשה (ולבנות). אפשר להסתפק בתרנגול אחד לכל בני הבית ותרנגולת אחת לכל בנות המשפחה. יש הנוהגים לעשות זאת עם דג או בכסף שתורמים לצדקה.

אוחזים את התרנגול, הדג או הכסף ואומרים נוסח מיוחד (המופיע בסידור התפילה ובמחזור) ומסובבים את התרנגול, הדג, או הכסף, מעל הראש ואומרים: "זה חליפתי, תמורתך, כפרתי, זה התרנגול (או הדג או הכסף, לפי העניין) ילך למיתתו (בכסף אומרים: זה הכסף ילך לצדקה) ואני אלך לחיים טובים ארוכים ולשלום". וחוזרים על כך שלוש פעמים.

מרבין בצדקה – רבות הן מעלותיה של מצוות הצדקה. בין השאר נאמר על מצוות הצדקה כי "צדקה תציל ממוות", וכן: "חטאך בצדקה פרוק". לפיכך מרבין בצדקה ביום זה. סגולה מיוחדת לצדקה בנוגע ליום הכיפורים, שכן מצוות הצדקה היא מצווה שבין אדם לחברו ועניינה עשיית חסד עם הזולת.

מפסיקים לומר תחנון – החל מיום זה מפסיקים לומר תחנון, עד סוף חודש תשרי, אם כי ביום הכיפורים עצמו אומרים עשר פעמים את סדר היידיש. סעודה מפסקת – מרבין באכילה ובשתיה בערב יום- הכיפורים, ואוכלים בו סעודה חגיגית. הסעודה האחרונה נקראת סעודה המפסקת, אוכלים בה מאכלים קלים בלבד, ומסיימים אותה מבעוד-יום, לכל המאוחר חצי שעה לפני שקיעת החמה.

סליחה – מפייסים איש את רעהו, כדי שלא יישארו עוונות שבין אדם לחברו, שעליהם אין יום- הכיפורים מכפר. להשלים למאה ברכות – נוהגים לברך ברכות הריח, על עצי בשמים, עשבי בשמים והנותן ריח טוב בפירות. בנוסף ידוע, כי הנשמה נהנית מן הריח הטוב ומקילה על הצום. טבילה – ראוי מאוד לטבול במקווה בערב יום- הכיפורים, כדי להיכנס ליום זה זכים וטהורים.

יידיש ראשון בתפילת מנחה – נוהגים להקדים את תפילת מנחה. בסיום אומרים יידיש "אשמנו, בגדנו...", ואח"כ את תפילת "על חטא", המופיעה במחזורי התפילה של יום הכיפורים.

ברכת הילדים – ראש המשפחה נוהג לברך את ילדיו לפני שהולכים לבית- הכנסת. מניח את ידיו על כל אחד מהם, בתורו, ומברכם. המנהג לברך בברכת כהנים "יברכך ה' וישמרך" וכו'. נוסח הברכה לבנים: "ישימך אלקים כאפרים וכמנשה..." ולבנות אומרים: "ישימך אלקים כשרה, רבקה, רחל ולאה, וה' ישפיע עליכם שפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידיכם, ויכתוב ויחתום אתכם לחיים טובים וארוכים, בתוך כל הצדיקים ובתוך כל ישראל, אמן".

ביום הכיפורים אסורים: אכילה ושתיה, רחיצה, סיכה, נעילת הסנדל ויחסי אישות. כל אלו אסורים (לפחות) מזמן 'כניסת החג' עד זמן 'צאת החג' המופיעים בלוחות.

פרשת האזינו: יג' תשרי, הפטרה: וידבר דוד לה'. כניסת שבת: 17:36 יציאת השבת: 18:45

חג סוכות

ערב חג סוכות (שני) טו' תשרי, הפטרה: הנה יום בא. כניסת החג: 17:35 יציאת החג: 18:42

בזמן שבית המקדש היה קיים, היו שבע מצוות בחג הסוכות: ישיבה בסוכה; ארבעת המינים; קרבן חגיגה; שמחה (קרבן שלמים); נסוך המים; ערבה בהושענא-רבה; קרבנות העולות. אך בימינו אלה נוהגות ארבע מצוות:

ישיבה בסוכה – בליל החג הראשון מצווה לאכול בסוכה. הסוכה צריכה להיות עשויה משלוש דפנות לפחות, העשויות מחומר חזק וקשית. הסכך צריך להיות צפוף, כדי שרוב שטח הסוכה יהיה מוצל. עושים בסוכה 'קידוש', מברכים 'לישב בסוכה' ו"שהחיינו". מעתה ועד שמחת-תורה אוכלים כל ארוחה בסוכה.

ארבעת המינים – מקיימים מצווה זו בכל יום מימי החג, חוץ משבת. לפיכך כאשר היום הראשון של חג הסוכות חל בשבת, אין נוטלים לולב ואתרוג ביום זה, אלא מתחילים במצווה זו רק ביום ראשון של חול-המועד. מהדרים לקיימה בסוכה. אווזים את הלולב (עם ההדסים והערבות) ביד ימין ומברכים "על נטילת לולב". אחר-כך לוקחים ביד שמאל את האתרוג ומברכים "שהחיינו". בסיום הברכה מצמידים את האתרוג ללולב ומנענעים אותם לעבר ארבע רוחות השמים. (מברכים "שהחיינו" רק בפעם הראשונה השנה). זמן המצווה: מזריחת השמש ועד שקיעתה. נשים פטורות ממצוות ישיבה בסוכה ונטילת לולב, אך הן רשאיות לקיימן.

שמחת בית השואבה – מצווה מיוחדת לשמוח בחג הסוכות. לכן עורכים בכל לילה שמחות וריקודים, וזכר לשמחה שהיתה בבית-המקדש – "שמחת בית-השואבה", שעליה נאמר: "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו".

סֶכֶּה וְלוּלָב לְעַם סִגְלָה. יַחַד יִרְנֹו יִשְׂאֹו תִהְלֶה:

אל ממצרים גאלנו. דברות קדשו השמיענו. ענני כבוד הקיפנו. לארבע רוחות מטה ומעלה: נעם דרכיו לנו הודיע. מזיו הדרו לנו הופיע. דעת יום ליום אמר יביע. דעת יחיה לילה ללילה: ישמח ישראל בצל סכתו. יסתופף יחסה תחת אברתו. השם ככתבו וכקריאתו. כמספר סכה מספרו עליה: מה עצמו רזי לולב ומינו. ולי מה יקרו מאד ענניו. אשרי טהר-לב השם רעיוניו. לסוד מצותו המעלה: שם בן ארבע בלולב חונה. במלוי ההין בפרטיו תמנה. נכח הלולב לשדרה תפנה. סביבו מיניו גרן עגלה: ההדס חמוז לשלשה אבות. משה אהרן בדי ערבות. יוסף ללולב חמדת לבבות. דוד לאתרוג בלה בלולה: חותם תעודה תתיר לבנה. עבד טוב תזכר לעם לך. קורא ומיחל לישועתך. יתקדש שמך בפנינו סלה:

הושענא רבה

הושענא-רבה וחביטת הערבות – זהו היום שבו נגמר דין העולם. הגם שהדין נחתם ביום הכיפורים. אבל הקדוש-ברוך-הוא אינו גומר את החתימה ביום-הכיפורים אלא ממתין עד 'הושענא רבה', ואז הוא מעניק לנו ולכל ישראל "גמר חתימה טובה".

בחג הסוכות נידונים על המים, לכן מתפללים ביום 'הושענא-רבה' על המים וביום זה הנהיגו הנביאים לחבוט בקרקע חמש חבטות עם חמש ערבות מאוגדות.

שמחת תורה

שמחת תורה (שני) כב' תשרי, תפילת הגשם – משיב הרוח. כניסת החג: 17:26 חג: יציאת החג: 18:35

שמיני עצרת – שמחת תורה

שמחת-תורה הוא היום השמיני של סוכות, אך למעשה הוא חג לעצמו. בתורה נאמר (ויקרא כ"ג, ל"ז) פרשת אמור: "שבעת ימים תקריבו אשה לה', ביום השמיני מקרא קודש יהיה לכם, והקרבנות אשה לה', עצרת היא, כל מלאכת עבודה לא תעשו".

ביום זה אנו מסיימים את קריאת פרשיות התורה שקוראים מדי שבוע, ועל-כן זהו חג של סיום התורה והתחלתה המחודשת. מאחר שהוא בא אחרי ימי חג-הסוכות, שבהם אנו שמחים מדי יום בשמחה גוברת, מגיעה השמחה בחג זה לשיאה, והיא סוחפת את כל חלקי עם ישראל.

למה שמחים ורוקדים?

בשמחת-תורה מסיימים את הקריאה בתורה, ולרגל זה נוטלים את התורה בידיים, רוקדים עמה ושמחים בה. ונשאלת השאלה: ביום חגה של התורה, האם לא היה מתאים יותר לפתוח את ספר-התורה, ללמוד ולהתפלפל בה? ומי רוקד בשמחת-תורה עם התורה? הכול! מילא תלמידי-החכמים שהגו כל השנה בתורה, אך עמי-הארצות, מה להם כי ירקדו עמה? ההסבר לכך הוא: הקשר של יהודי עם הקדוש-ברוך-הוא ועם התורה, עומד מעל ומעבר להתנהגותו החיצונית ומידת ידיעותיו בתורה. השמחה היא על עצם העובדה שיש לנו תורה, ושמחה זו מפעמת גם בלבו של היהודי שלא למדה מעולם. לכן הכול שמחים בתורה, והשמחה מתבטאת בריקוד, שבוה אין הבדל בין הלומד לאיש הפשוט.

שמיני עצרת – ביטוי לאהבת ה' לישראל

אחרי שבעת ימי חג הסוכות, מדוע נזקקים לעוד יום – "שמיני עצרת"? לפני הפרידה והשיבה לימי החולין, מעניק לנו הקב"ה עוד יום של שמחה גדולה, כאות אהבה לעמו ישראל. החג האחרון של סוכות, שמיני-עצרת, מבטא במיוחד את אהבתו הגדולה של הקב"ה לעם-ישראל. השם 'עצרת' הוא מלשון עצירה ועיכוב. הקב"ה עוצר אותנו יום נוסף לחגוג ביחד, בטרם נשוב לימי החולין. המדרש ממשיך זאת למלך שעשה סעודה לבניו ושמח עמם שבעה ימים, ואז הוא אומר להם: "קשה עלי פרידתכם", ומבקש שיתעכבו עוד יום ויחגגו יחד יום נוסף. היום הנוסף הוא ביטוי לאהבה הגדולה של האב לבניו, אשרינו.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם וילאה ציטרון הייז. היה יצחק שושן הייז. שרה בת שמחה הייז. מרים יהודה הייז. ציפורה יהושע לוי הייז. ביבה אלימלך הייז. ישי הלוי הייז. עזר בן עישה הייז. תיקה בת עזיה הייז. אלגרה בת ג'אן הייז. מול בת ענולה הייז. אברהם בן רחל הייז. הראל בן אביגיל הייז. אילנה בת סליחה הייז. ישי ורחל לוי הייז. חנה בת זוהרה הייז. סימנטוב משה יהודה הייז. מיטל מוריה אדרי הייז. להחורת נערי הייז. צה"ל ושבויי ובהם: ארון שאל, הדר גולדין, גיא חבר, ארז, זכריה באומל, יהודה כין, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הייז. לעילוי נשמת הנערים: אייל פרח הייז, גיל-עד שניאור הייז, נפתלי יעקב פרנקל הייז. ולע"נ חללי מבצע צוק איתן הייז. לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף וצוקל. הגר"מ אליהו וצוקל. רבי מסעד מלול וצ"ל. הרב שלמה צורף ז"ל. רבי יעקב שושן ז"ל. יונה יונה ז"ל. ברכה ספן ז"ל. יצחק עמיה ז"ל. נדיר נחם ז"ל. ניסים כהן ז"ל. ספר מנחם ז"ל. נחיה שמעון בת חזקיה ז"ל. מנחם לוי ז"ל. אסתר בת תורא ז"ל. אסתר חדר ז"ל. זנה יצחק ז"ל. דינה פונק ז"ל. הרב אברהם צוקרמן ז"ל. מרדכי ומשה בני לאה מורחזי ז"ל. אליהו בת פריחה ז"ל. תירצה זיגדון ז"ל. ישראל אברהם נתן ז"ל. אסתר בת זוהרה ז"ל. אסתר וענבר נחום ז"ל. ישראל בן שושנה ז"ל. יצחק בן מול מורחזי ז"ל. רובי בן שלום צעדי ז"ל. מרים וענטו ז"ל. עזיה עמוס ז"ל. יצחק ועמרים אטאם ז"ל. ניסים בן זנה ז"ל. יצחק וילאה אסתר ז"ל. חת יעקב ז"ל. חיה-רחל לוי ז"ל. אליהו טיש ז"ל. נעמה בת מנחם ז"ל. יצחק ושמחה אלון ז"ל. ראובן אלון בן נסיה ז"ל. סליקה שושן ז"ל. לאהיה מוד ז"ל. זוהרה בת זנה ז"ל. עליה כהן ז"ל. ר' חיים אדענה ז"ל. לוי יצחק אמרדי ז"ל. אורי ארון מעולם ז"ל. ישראל בן גמרה ז"ל. חד חגבי ז"ל. חד נחסברג ז"ל. יואל דללי ז"ל. עמוס דמרי ז"ל. רבי חד הכהן ז"ל. יעקב וקעקין ז"ל. עשה דהן ז"ל. חתי אגל ז"ל. ולע"נ הנפסם בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוז, רפאל פריצ, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הייז.

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה